

Rotesoldater 1690–1810

Recensent: Christer Boije

Heikki Vuorimies: Ruutusotilaiden tutkiminen, Suomen Sukututkimusseuran oppaita 1, utgiven av Genealogiska Samfundet i Finland, Helsingfors 2011, 99 sidor.

I slutet av 1600-talet infördes i det svenska riket en fast armé som förde med sig rotesystemet. Rotearmén har producerat ett rikt arkivmaterial som huvudsakligen upprevaras i Krigsarkivet i Stockholm (SKrA) samt i Riksarkivet i Helsingfors (RA). Med regelbundna mellanrum uppgjordes olika rullor över förbandens befäl och manskap. Dessa belyser soldaternas liv och död. Vuorimies presentation gäller främst de roteindelta regementens manskap men den belyser även övriga militära grupper arkivkällor. Generalmönsterrullorna är på SKrA uppdelade på respektive regementet. Regementsarkiven består av mönsterrullor, brevväxling och övriga till regementet hörande handlingar. Avlöningslistor, som innehåller löneförslag och -listor, kompletterar samlingarna.

Befällets karriär belyses genom meritförteckningar, som officerarna själva författade, samt genom Biografica-serien som närmast innehåller personhistoriskt material.

I RA är Militariasamlingen den mest betydande. Arkivdatabasen Vakka (www.arkisto.fi) innehåller uppgifter över arkivets olika militära samlingar och om vilket material som är mikrofilm och i vilket arkiv det finns tillgängligt.

Landskapsregementens rekryteringsbas utgjordes av olika socknar från vilka kompanierna rekryterades. Utgående från soldaternas hemort går det att hitta vilken rote eller rusthåll och kompani de tillhört. Då får man även fram den rätta rullan eftersom de uppgjordes enligt truppförbanden. Utöver generalmönsterrullor uppgjordes även andra rullor, t.ex. rekryterings- och besiktningsrullor i samband med mönstringsmötena. Med hjälp av rullorna går det i många fall att följa enskilda soldaters öden.

Avlöningslistorna för både officerare och underofficerare är rätt så detaljerade och finns arkiverade i SKrA. Eftersom rusthållen eller rotebönderna normalt ansvarade för rotesoldaternas anskaffning är deras avlöningsöverenskommelser privata avtal och finns ej i allmänhet arkiverade. I RA finns kronolönelistor över de soldater som deltog i kriget 1808–09.

Anciennitetslistor för befälet uppgjordes av regementsstaberna då beföringsgången grundade sig på tjänsteålder. Dessa finns i SKrA:s Meritförteckningssamling.

Pension och underhåll började utbetalas under slutet av 1600-talet till i tjänsten sårade soldater. Senare beviljades pension även på basis av tjänstetiden. Uppgifter över beviljade pensioner finns i mönsterrullor eller i kyrkböcker där pensionären ofta förses med epitetet gratialist.

Efter kriget 1808–09 garanterade kejsaren utbetalningen av pensioner till de soldater som varit berättigade till pension från Sverige. Pensionsansökningarna och de beviljade pensionerna finns i Senatens soldatkontorasarkiv på RA. Bland övriga handlingar kan nämnas militieboställens och soldattorpens besiktningsprotokoll som berättar om soldaternas boendeförhållanden.

En intressant grupp soldater utgörs av karolinska krigsfångar. Enligt fredsvillkoren i Nystadsfreden 1721 skulle fångarna frigges och transporteras till gränsen. Över dessa har SKrA serien, ”Krigsfångar” som finns på mikrokort. Det finns namnregister vilket underlättar användningen av dem. RA har även namnlistor över krigsfångar som återvänt över Finland.

Handboken som helhet ger en mycket klar bild över det tillgängliga arkivmaterialet. Man får en god uppfattning om rotesystemets uppbyggnad och dess indelning ända ner till sockennivå.

Efter varje kapitel finns en litteraturförteckning som underlättar forskningen. Med hjälp av handboken kan man finna de rätta rullorna samt annat material som belyser rotesoldaternas liv och leverne. Handboken kan varmt rekommenderas åt alla som forskar bland soldatsläkter.